



provincie **HOLLAND**
ZUID

Lid Gedeputeerde Staten

J. Baljeu

Contact
070 - 441 86 88
j.baljeu@pzh.nl

Postadres Provinciehuis
Postbus 90602
2509 LP Den Haag
T 070 - 441 66 11
www.zuid-holland.nl

Provinciale Staten

Datum **15 OKT 2019**

Ons kenmerk

DOS-2018-0008915

Uw kenmerk

-

Bijlagen

-

Onderwerp

Erratum en technische vragen Najaarsnota 2019.

Geachte Statenleden,

Hierbij ontvangt u de antwoorden op de technische vragen van de CU/SGP en Partij voor de Dieren en een erratum op de Najaarsnota 2019.

Technische vragen:

Vragen CU&SGP, Arjan Witte, 4 okt

- 1) Mutatie 9: Vrijval UHB bedrijventerreinen De Dijk – **Vraag:** Welke prestaties ad 0,8 mln euro zijn niet uitgevoerd?

Antwoord: Het betreft de UHB-subsidie voor het project 'ontwikkeling nieuw bedrijventerrein De Dijk' in Maassluis. De subsidie is bedoeld voor het voor 50%afdekken van het financiële tekort. Het project De Dijk is wel uitgevoerd maar er bleek geen financieel tekort op te treden. Daarom heeft de gemeente Maassluis in een brief van 28 maart 2019 laten weten af te zien van de subsidie en heeft de provincie daarop besloten de subsidie in te trekken.

Bezoekadres
Zuid-Hollandplein 1
2596 AW Den Haag

Tram 9 en de buslijnen
90, 385 en 386 stoppen
dichtbij het
provinciehuis. Vanaf
station Den Haag CS is
het tien minuten lopen.
De parkeerruimte voor
auto's is beperkt.

- 2) Vrijval subsidie restauratie van landhuis de Voorde – definitieve intrekking van de subsidie ad 0,3 miljoen euro, omdat niet aan de subsidievoorwaarden is voldaan. **Vraag:** aan welke voorwaarden is niet voldaan? Wat zijn de gevolgen voor de geplande restauratie?

Antwoord: Belangrijkste reden is dat de voorgenomen verkoop van landgoed De Voorde niet door is gegaan. De verkoop ging onder andere niet door omdat de omgevingsvergunning niet werd verleend aan de initiatiefnemer. Dit monument wacht nu dus op een nieuwe initiatiefnemer. Uiteraard zou diegene (of de huidige eigenaar, gemeente Rijswijk) een nieuwe aanvraag voor restauratiesubsidie kunnen indienen.



- 3) Toename Wob verzoeken ad 0,5 mln euro in 2019 en 2022 en 1,0 mln euro in 2020 en 2021–
Vraag: welke aantallen Wob-verzoeken zijn in de periode 2015-2018 behandeld en welke aantallen worden in de periode 2019-2022 verwacht? Hoeveel capaciteit (fte) werd in de periode 2015-2018 hierop ingezet en met welke capaciteit wordt rekening gehouden in de periode 2019-2022?

Antwoord:

- In de periode 2015-2018 zijn in totaal 601 Wob-verzoeken behandeld (resp. 359¹, 179, 118 en 99). Voor de komende jaren 2019-2020 wordt verwacht dat het aantal zal schommelen tussen de 100 tot 150 Wob-verzoeken per jaar. Over de Wob-verzoeken wordt ons college maandelijks geïnformeerd en ontvangen wij een jaarverslag.
- Het aantal fte is in de jaren 2015 tot en met 2018 van 3,0 fte gegroeid naar 4 fte. Voor de periode 2019-2022 wordt rekening gehouden met deze bezetting. De reden voor de gedane uitbreiding is ontstaan doordat Wob-verzoeken in zijn algemeenheid in omvang en complexiteit zijn toegenomen. Bij uitzonderlijke verzoeken, zoals die recent zijn ontvangen, zal de structureel geraamde capaciteit onvoldoende blijken te zijn. Wij nemen een trend waar van steeds omvangrijkere en complexere verzoeken, waarbij de noodzakelijke ambtelijke capaciteit tot duizenden uren kunnen oplopen. De verzoeken worden steeds uitgebreider gesteld. Het betreft niet alleen officiële en beleidsdocumenten, maar ook interne notities, verslagen, notulen, e-mails, Sms-berichten en WhatsApp berichten. Dit alles over een langere periode. In enkele recente Wobverzoeken gaat het zelfs om tienduizenden documenten. Ieder document moet gescreend worden op gevoelige passages zoals genoemd in de uitzonderingsgronden van de Wob. Derde belanghebbenden moeten per document worden gevraagd om een zienswijze over ons voornemen tot (gedeeltelijke) openbaarmaking van documenten, waarna deze zienswijzen door ons moeten worden beoordeeld. De mogelijk te verwachten extreem omvangrijke Wob-verzoeken kunnen wij niet binnen de bestaande capaciteit behandelen. Als gevolg daarvan zijn de mogelijk extra kosten geraamd voor 2019 tot en met 2022 voor de alsdan noodzakelijke inhuur van juristen voor de behandeling van de verzoeken. Bij de voorjaarsnota of najaarsnota 2020 is er mogelijk meer zicht op de ontwikkeling van deze complexe zaak en daarmee de werkelijke kosten. Voor de daarop volgende jaren worden de kosten dan zo nodig bijgesteld.

Vragen Partij voor de Dieren, Carla van Vliegen, 9 okt

- 1) Pag. 10, 1.a Negatieve bijstelling Vijfheerenlanden. Geraamd was 1,9 maar is het is 8,9 mln. Waardoor komt dit grote verschil?

Antwoord: De negatieve bijstelling heeft maar voor een deel betrekking op Vijfheerenlanden en ontstaat voornamelijk door een bijstelling van het accres (met name door lagere loon en prijs ontwikkelingen). Aangezien bij de kadernota al rekening gehouden was met een negatieve bijstelling van € 1,9 miljoen voor Vijfheerenlanden en we nu de volledige bijstelling van het accres verwerken is deze € 1,9 mln nu op deze bijstelling gecorrigeerd. Anders gezegd, in de negatieve bijstelling van € 8,9

¹ In 2015 zijn 255 verzoeken, die in één keer door een verzoeker (zgn. Wob-misbruiker) zijn ingediend, in één besluit afgedaan.

mln zit ook het effect van Vijfheerenlanden. Om te voorkomen dat we de negatieve bijstelling voor Vijfheerenlanden dubbel tellen corrigeren we dus voor hetgeen we bij de kadernota al hadden opgenomen ad. € 1,9 mln. Per saldo is het negatieve effect dus € 8,9 mln min € 1,9 mln = € 7 mln. Genoemde bijstelling van € 8,9 mln is negatiever dan gedacht. Bij doel 5-1 in de Najaarsnota 2019 is één en ander nader toegelicht.

- 2) Pag. 11 'Voor het behouden van icoonsoorten is in 2019 een budget van € 1 mln beschikbaar. Deze worden ingezet voor opdrachten en de regeling Soortenbeleid, leefgebied en maatregelen (Subsidieregeling Groen, paragraaf 2.3). Voor de betreffende regeling is het subsidieplafond bij Voorjaarsnota 2019 nog van € 0,2 mln naar € 0,6 mln opgehoogd. Omdat die lasten niet volledig in het huidige boekjaar vallen, in combinatie met het achterblijven van de hoeveelheid opdrachten, wordt € 0,4 mln van het budget naar 2020 doorgeschoven.' Hoe komt het dat dit budget niet besteed is?

Antwoord: Dit betreft een nieuw werkveld. Budget van 2019 is niet besteed vanwege de opstartfase, en het moeten optuigen van netwerk. Gezien de huidige subsidieaanvragen is de verwachting dat dit komende periode wel kan worden besteed, met een (deels) financiële uitwerking in 2020.

- 3) Pag. 13 punt 10 Bijstelling technische aanpassing 0,4 mln verbouwing C. Wat houdt dit precies in?

Antwoord: Een klein deel van het budget voor renovatie C-gebouw was bestemd voor tijdelijke huisvesting en opgenomen als investering. Nadere toets op wetgeving (BBV) laat zien dat deze kosten exploitatiekosten betreffen, wat leidt tot een herlabeling van budget van investeringsgeld naar exploitatiegeld.

- 4) Pag. 37 0,8 mln (v) 'Deze wijziging betreft een bijstelling van planning. De baten voor de realisatie van PMR 750 ha nemen met € 0,8 mln toe als gevolg van hogere lasten die gedekt worden uit een bijdrage uit een OVP.' Wat zijn die hogere lasten (ten behoeve van wat)?

Antwoord: Dit betreft een bijstelling van planning. Dit houdt in dat er geen hogere lasten zijn in totaal op het project, maar dat er activiteiten worden uitgevoerd in 2019 die oorspronkelijk in later jaar stonden gepland.

- 5) Pagina 14 Volgens ons kloppen de bedragen vrije ruimte cumulatief niet (alleen 2019 wel). Is onze constatering juist?

Antwoord: Uw constatering is juist, door een fout in het rapport is de regel "Stand na totaal (A+B) niet als beginstand voor het volgende jaar opgenomen. Hiervoor is in deze lid GS brief een erratum opgenomen. De juiste tabel dient te zijn:

Ontwikkeling Algemene reserve

(bedragen x € 1 mln)	2019	2020	2021	2022	2023
Beginstand jaar	80,8	92,8	100,4	134,8	171,9
Af/bij: mutaties eerdere P&C producten	-7,1	21,5	36,8	41,2	48,8
Beginstand	73,6	114,3	137,2	176,0	220,7
Af/bij: Totaal NJN 2019	19,2	-13,9	-2,4	-4,1	-6,8
Stand na Totaal (A+B)	92,8	100,4	134,8	171,9	213,8
Buffer weerstandvermogen	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0
Vrije ruimte cumulatief (incidenteel)	62,8	70,4	104,8	141,9	183,8

- 6) Pagina 15 en p13 punt 12 Er komt 0,5 mln euro meer voor WOB verzoeken. Hoe wordt dit voor in de toekomst gebudgetteerd? Komt dit dan ten laste van de algemene reserve?

Antwoord: Conform de toelichting op pagina 13 punt 12 wordt er bij begroting extra budget gevraagd tot en met 2022. Deze en toekomstige extra lasten bovenop het reeds beschikbare budget komen ten laste van het begrotingssaldo. Begrotingsoverschotten en -tekorten worden verrekend met de algemene reserve. Bij de voorjaarsnota of najaarsnota 2020 is er mogelijk meer zicht op de ontwikkeling ten aanzien van WOB verzoeken en daarmee de werkelijke kosten. Voor de daarop volgende jaren worden de kosten dan zo nodig bijgestuurd.

- 7) Pag. 23 Effectindicatoren (= outcome indicatoren) Voor het doel 'Duurzaam beschermd tegen overstromingen en wateroverlast' zijn er geen effectindicatoren. Waarom niet?

Antwoord: Er zijn geen wettelijke indicatoren voor dit doel. In de begroting 2019 staan ook geen effect-indicatoren, en er worden tussentijds geen indicatoren gewijzigd. De keuze voor extra effectindicatoren wordt bij de eerste begrotingswijziging gemaakt.

- 8) Pag. 23' De opgave om Zuid-Holland (klimaat-en bodemdaling) adaptief te maken is groot. In de NAS is vastgelegd dat Nederland in 2020 beleid heeft bepaald dat wij in 2050 klimaatadaptief zijn. In die lijn is onze ambitie om samen met andere overheden, bedrijfsleven en kennisinstututen in Zuid-Holland de transitie naar een klimaatbestendige delta te versnellen.' Hoe wordt versneld en binnen welke termijn moet het gerealiseerd zijn?

Antwoord: Versneld wordt er langs de lijn van onze adaptatiestrategie Weerkrachtig Zuid-Holland. De ambitie is dat Zuid-Holland in 2050 klimaatbestendig is.

- 9) Pag. 24 Wat houdt het project 'Boeren op hoog water' in? Wat wordt er gedaan?

Antwoord: Boeren op Hoog Water is project dat op een (of meer) echte boerenbedrijven wil uitproberen hoe rendabel op veengrond geboerd kan worden bij een grondwaterstand van 20 cm

beneden maaiveld, om daarmee de uitstoot van broeikasgasemissies uit de veenbodem te minimaliseren. Het project maakt onderdeel uit van de Regiodeal Bodemdaling Groene Hart en start najaar 2019. Het project wordt getrokken door het Veenweide Innovatie Centrum, uitgevoerd door een consortium van kennispartijen en praktijkmensen en gesponsord door diverse overheden (PS van PZH hebben verleden jaar ingestemd met bijdrage van €500.000), kennispartijen en de LTO. Meer info op: <https://www.veenweiden.nl/portfolio-view/boeren-op-hoog-water/>

10) Pag. 25 Hoe staat het met de realisatie van de Kaderrichtlijn Water (KRW) doelen? Welk percentage de KRW doelen is nu Zuid-Holland bereikt en wordt 2027 gehaald?

Antwoord: 3 van de 4 KRW Grondwaterlichamen zijn nu in goede toestand (75%), de verwachting is dat in 2027 alle grondwaterlichamen in kwalitatief en kwantitatief goede toestand zijn.

11) Pag. 26 'Het budget van 0,2 mln euro voor Projecten zoet water en het Deltaprogramma regionale uitwerking zal naar verwachting niet meer dit jaar uitgegeven gaan worden.' Waarom niet?

Antwoord: Voor projecten Zoet water en Deltaprogramma Regionale uitwerking is een bedrag gebudgetteerd, waarbij er rekening mee is gehouden dat de provincie alleen aan de lat zou staan voor onderzoeken nodig voor het deltaprogramma Zoetwater en Regionale uitwerkingen. De samenwerking in het Deltaprogramma heeft er voor gezorgd dat alle betrokken partijen hun steentje bijdragen, waardoor budget overblijft (maar wel de doelen worden gehaald).

12) 'Het budget wordt nu ingezet ter dekking van de subsidielasten m.b.t. de "Pilot Drukdrainage" in 2020, 2021 en 2022.' Waarom deze wijziging?

Antwoord: Bij NJN is een subsidieformulier ingeleverd voor 'Stichting Blauwzaam' waarbij een subsidie wordt opgenomen van € 405.000,-. De verdeling over de jaren vlg. het subsidieformulier is over de jaren 2019 t/m 2022 resp. € 60.000, € 115.000, € 115.000 en € 115.000. In ditzelfde subsidieformulier is aangegeven dat deze subsidie, om te worden verstrekt, aanvullende dekking nodig heeft (ongedekt bedrag). Dat is voor de jaren 2019 t/m 2022 respectievelijk € 75.000, € 100.000, € 100.000 en € 100.000. De mutatie bij NJN voorziet in een groot deel van die aanvullende dekking en deze dekking wordt gevonden in het overschot (in 2019) op deelproduct 000700 Regionale keringen en 003828 Deltaprogramma regionale uitwerking. Alleen voor het jaar 2022 dient nog aanvullend € 50.000,- te worden begroot.

13) Pag. 26 Wat houdt 'klimaatlim boeren op veen' precies is?

Antwoord: Klimaatlim Boeren op Veen beoogt aan de slag te gaan met bodemdaling remmende maatregelen op 800 hectare in drie polders. Hierbij staat een polderaanpak centraal. Dat betekent dat deelnemende boeren en waterschap samenwerken aan maatwerk per polder. Daarbij leren ze de bedrijfsvoering en het waterbeheer beter op elkaar af te stemmen en biodiversiteit te stimuleren. De focus in het project ligt bij de aanleg van de bodemremmende-maatregelen onderwaterdrainage en drukdrainage (die helpen om slootwater dieper het perceel in te krijgen/infiltreren om de veenbodem te vernatten). Daarnaast wordt ook gekeken naar mogelijkheden van natte teelten en bodemverbeterende maatregelen synergie met andere opgaven waterkwaliteit, ammoniakemissie en biodiversiteit. Het

project wordt getrokken door waterschap HDSR samen met agrarische collectieven en voor een groot deel gefinancierd vanuit Rijksklimaatgelden, die zijn gestort in het provinciefonds van waaruit PZH de middelen doorschuift naar het project (PZH draagt niet bij uit eigen middelen).

- 14) Pag. 26 '€ 0,2 mln (v) Ja Ter dekking van de lasten i.v.m. de subsidie voor "Klimaatslim boeren op veen" is een beroep gedaan op de reserve Groene Ambities. € 0,1 mln (v) Ter dekking van de lasten i.v.m. de subsidie aan de Nieuwe Dordtse Biesbosch is een beroep gedaan op de reserve Groene Ambities.' Het gaat hier echter om economische belangen van agrariërs. Waarom wordt dit van de groene ambities af gehaald en niet van het economie budget?

Antwoord: Dit betreft de bijdrage voor het doel 'Duurzame Landbouw'. Hiervoor worden geen economische activiteiten gestimuleerd, maar alleen duurzaamheidsprojecten. In de voorgaande jaren werd de subsidie conform besluit betaald uit de reserve Decentralisatie Akkoord Natuur. Deze reserve is met de VJN dit jaar opgeheven en het restant van bijna € 1,6 mln is gestort in de reserve Groene Ambities. Toen later bleek dat tegenover deze subsidie nog geen budget stond, is het bedrag alsnog onttrokken, maar dan ten laste van de reserve Groene Ambities.

- 15) Pag. 34 1.4.a 'Biodiversiteitsgraadmeter: nader in te vullen 100 PM PM PM PM.' Waarom allemaal PM posten tot 2022? De Biodiversiteitsmeter is toch al eerder gereed?

Antwoord: Dit is geen wettelijke indicator. In de begroting 2020 komt deze niet terug, omdat het een indicator van het vorige college betreft. De keuze voor extra effectindicatoren wordt bij de eerste begrotingswijziging gemaakt.

- 16) Pag. 35 'De wijziging van extra 0,7 mln euro betreft een bijstelling van budget. De provincie draagt jaarlijks bij aan het Faunafonds waarvan het beheer bij BIJ12 (uitvoeringsorganisatie van de Nederlandse provincies) ligt. BIJ12 voert met deze middelen de provinciale verantwoordelijkheid uit om tegemoetkomingen te verlenen in het geval van faunaschade. Er wordt echter steeds vaker een beroep op deze regeling gedaan wat zijn uitwerking heeft op de provinciale bijdrage. Het budget wordt daarom met € 0,7 mln opgehoogd naar € 2 mln. De dekking komt deels voort uit de reserve Groene Ambities.' Heeft men een beeld waarom er steeds vaker een beroep wordt gedaan op de regeling?

Antwoord: De hoogte van de schadetegemoetkomingen fluctueert van jaar op jaar. Oorzaken hiervoor zijn onder andere de toe- en afnemende dieraantallen, weersomstandigheden, mogelijkheden van bestrijding en de geldende gewasprijzen. Ook is een groot deel van de hogere lasten te wijten aan uitloop van een factuur van Bij12 m.b.t. vorig jaar.

- 17) Pag. 35 'Voor Faunabeheer zijn in het lopende jaar minder middelen (0,2 mln euro) nodig dan begroot.' Hoe komt dit?

Antwoord: Een deel van het budget was bedoeld voor het treffen van maatregelen om de ganzenproblematiek aan te pakken. In de praktijk blijken er echter niet veel van dergelijke maatregelen voorhanden te zijn. Wel zijn onder meer vangacties uitgevoerd en er is via pilots en marketing-acties

aan gewerkt om de afzet en consumptie van wilde gans te stimuleren.

18) Pag. 36 'Deze wijziging betreft een bijstelling van planning. Voor het behouden van iconsoorten is in 2019 een budget van € 1 mln beschikbaar. Deze worden ingezet voor opdrachten en de regeling Soortenbeleid, leefgebied en maatregelen (Subsidieregeling Groen, paragraaf 2.3). Voor de betreffende regeling is het subsidieplafond bij Voorjaarsnota 2019 nog van € 0,2 mln naar € 0,6 mln opgehoogd. Omdat die lasten niet volledig in het huidige boekjaar vallen, in combinatie met het achterblijven van de hoeveelheid opdrachten, wordt € 0,4 mln van het budget naar 2020 doorgeschoven.' Is er een beeld en indicatie waarom er minder opdrachten zijn?

Antwoord: Zie antwoord 2

19) Pag. 36 'Deze wijziging betreft een bijstelling van budget. Voor de directe loonkosten wordt het budget met € 0,2 mln opgehoogd.' Om welke loonkosten gaat het dan?

Antwoord: Er is extra arbeidscapaciteit nodig i.v.m. de toegenomen druk op het stikstofbeleid. Dit houdt dus een direct verband met de uitspraak van de RvS(PAS) en het adviesrapport van Remkes.

20) Pag 36 'Deze wijziging betreft een bijstelling van budget. Door vertragingen in de uitvoering van de maatregelen in het kader van Natura 2000 / PAS verschuiven de lasten naar volgende jaren. De bijdrage uit de reserve Beheerplannen Natura 2000 en PAS wordt met € 0,5 mln verlaagd.'
Waardoor worden deze vertragingen veroorzaakt en wat is er gedaan om de vertragingen op te lossen?

Antwoord: Langslepende juridische procedures rond vergunning verlening, ongeschikte weersomstandigheden (te nat, geen vorst) en extra tijd voor draagvlakverwerving omgeving zijn de voornaamste redenen waarom soms vertraging in de uitvoering optreedt. Daarnaast staan de nodige "voorwaardelijke" maatregelen geprogrammeerd. Deze worden alleen uitgevoerd als uit monitoring of onderzoek blijkt dat uitvoering nodig en effectief is. Natuur en de reactie van natuur op maatregelen is dynamisch en niet altijd voorspelbaar. Dat dergelijke "voorwaardelijke" maatregelen niet of vertraagd tot uitvoering komen is doorgaans eerder een indicatie dat het ter plekke goed gaat met de natuur. Vertraagde uitvoering is dus niet per definitie slecht.

21) Pag. 36 'Deze wijziging betreft een bijstelling van planning. Door vertragingen in de realisatie van het NatuurNetwerk Nederland (NNN) worden de lasten in totaal met € 8,9 mln naar beneden bijgesteld. Deze bijstelling bestaat o.a. uit verlagingen voor de Krimpenerwaard met € 3,6 mln, voor de Gouwe Wiericke met € 1,9 mln, voor Deltanatuur met 0,6 mln en voor de realisatie van de Overige EHS/NNN met € 3,1 mln. Daarnaast vindt een ophoging van het budget plaats op het onderdeel Ecologische verbindingen van € 0,3 mln. De realisatie van het NNN wordt gedekt uit bijdrage uit de reserves Ontwikkelopgave natuur en NatuurNetwerk Nederland. De bijdrage uit de reserve Ontwikkelopgave natuur wordt met € 5 mln verlaagd en de bijdrage uit de reserve NatuurNetwerk Nederland daalt met € 3,9 mln.' Waardoor worden deze vertragingen veroorzaakt en wat is er gedaan om deze vertragingen op te lossen?

Antwoord: De gebiedsprocessen (met andere partijen samen) waarin verwerving en inrichting worden aangestuurd vergen meer tijd dan gehoopt. Daarbij tekenen wij aan dat verwerving van gronden in de meeste gevallen, en omvorming in het kader van particulier natuurbeheer in alle gevallen gebeurt op basis van vrijwilligheid. En inrichting van reeds verworven gronden is vaak pas mogelijk als voldoende gronden op een locatie zijn verworven. Dat maakt het moeilijk goed te voorspellen hoeveel middelen in een jaar besteed kunnen worden. Met het recent vastgestelde bestemmingsplan in de Krimpenerwaard, met de mogelijkheid van volledige schadeloosstelling en uiteindelijk onteigening, kan in dat gebied voor de komende jaren beter worden voorspeld.

22) Pag. 39 'Versterken biodiversiteit bij normale agrarische bedrijfsvoering door nieuwe verdienmodellen.' Wat wordt verstaan onder 'normale agrarische bedrijfsvoering' en hoe wordt dan de biodiversiteit versterkt? Dat begrijpen wij niet goed.

Antwoord: Biodiversiteit heeft een relatie met vrijwel alle provinciale werkvelden en levert een economische en maatschappelijke meerwaarde. Biodiversiteit biedt rust, ontspanning en is de basis voor een gezonde leefomgeving. Biodiversiteit (bijvoorbeeld in de vorm van goede bodemkwaliteit of van akkerranden) kan ook functioneel en voordelig zijn voor een duurzame bedrijfsvoering. Er is bij ons een zorg over de achterblijvende biodiversiteit buiten de natuurgebieden, in de vorm van teruglopende bodemkwaliteit in de akkerbouwgebieden en eenzijdigheid van de graslandsamenstelling in de weidegebieden.

Deze doelstelling is een van de doelen uit het Ambitiedocument InnovatieAgenda Duurzame Landbouw (vastgesteld door PS 29 juni 2016). Deze ambitie en doelen staan beschreven op bladzijden 14 en 15 van dit document: zie <https://www.zuid-holland.nl/onderwerpen/landschap/duurzame-landbouw/>).

23) Pag. 43 1.6.b 'Aantal blootgesteld aan risicovolle activiteiten dat is verantwoord (als percentage van het totaal aantal blootgestelden) 27% 81% 84% 87% 90%.' Wij begrijpen niet goed waarom dit percentage omhoog gaat (lezen wij het misschien verkeerd)? Kan dit worden toegelicht?

Antwoord: De indicator wil niet zeggen dat het percentage blootgesteld aan risicovolle activiteiten omhoog gaat, maar dat het percentage waarover verantwoording is afgelegd stijgt. Het aantal verantwoord blootgesteld loopt op ten opzichte van de nulmeting uit 2011 omdat gemeenten in toenemende mate in hun bestemmingsplannen een groepsrisicoverantwoording uitvoeren. Dus door middel van het door gemeenten gevoerde ruimtelijk beleid zijn er steeds meer mensen, waarvoor geldt dat over het risico dat zij lopen een weloverwogen besluit is genomen door de gemeente. Onderdeel van dit besluit kunnen aanvullende maatregelen zijn om risico's weg te nemen. De streefwaarden voor 2019 en verder aangepast op basis van de realisatie in 2017.

In de najaarsnota is geen toelichting gegeven op de indicatoren. Deze indicator is in de begroting 2019 toegelicht met de volgende tekst:

'1.6.b: Het aantal verantwoord blootgesteld loopt op ten opzichte van de nulmeting uit 2011 omdat gemeenten in toenemende mate in hun bestemmingsplannen een groepsrisicoverantwoording uitvoeren. Dus door middel van het door gemeenten gevoerde ruimtelijk beleid zijn er steeds meer mensen, waarvoor geldt dat over het risico dat zij lopen een weloverwogen besluit is genomen door de

gemeente. Onderdeel van dit besluit kunnen aanvullende maatregelen zijn om risico's weg te nemen. De streefwaarden voor 2019 en verder aangepast op basis van de realisatie in 2017.'

24) Pag. 57 'We nemen maatregelen om energie te besparen en het gebruik van aardgas drastisch te verminderen.' Zijn voor energiebesparing en drastische vermindering aardgasverbruik al (meetbare) doelen vastgesteld? Zo ja, wat zijn deze? Zo nee, wanneer komen deze?

Antwoord: Er zijn kwantitatieve doelstellingen gesteld op het gebied van energiebesparing of eigenlijk "minder energiegebruik in Zuid-Holland". Deze wordt weergegeven via de indicator: "Absolute energiebesparing ten opzichte van 1990 (PJ)". Hier in zit o.a. de energiebesparing van 1,5 % per jaar die geldt voor de industrie. Hoe het daarmee gaat is terug te lezen in de factsheet: energiegebruik in Zuid Holland. Deze is in de Staat van Zuid Holland ook uitgesplitst naar sector. NB de U ziet daar negatieve getallen staan, negatieve besparing = meer energiegebruik. Dat betekent dat ten opzichte van 1990 er meer energie wordt gebruikt.

Voor de vermindering in aardgas gebruik is geen kwantitatieve doelstelling vastgesteld.

Erratum:

In de najaarsnota is bij het financieel beeld, onderdeel "ontwikkeling van de algemene reserve" onderstaande tabel opgenomen:

(bedragen x € 1 mln)	2019	2020	2021	2022	2023
Beginstand jaar	80,8	92,8	101,3	141,4	184,5
Af/bij: mutaties eerdere P&C producten	-7,1	21,5	36,8	41,2	48,8
Beginstand	73,6	114,3	138,1	182,6	233,3
Af/bij: Totaal NJN 2019	19,2	-13,9	-2,4	-4,1	-6,8
Stand na Totaal (A+B)	92,8	100,4	135,6	178,5	226,5
Buffer weerstandvermogen	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0
Vrije ruimte cumulatief (incidenteel)	62,8	71,3	111,4	154,5	200,3

In deze tabel zit een formule fout waardoor vanaf 2020 een onjuiste stand van de reserve is opgenomen. De juiste tabel is:

(bedragen x € 1 mln)	2019	2020	2021	2022	2023
Beginstand jaar	80.8	92.8	100.4	134.8	171.9
Af/bij: mutaties eerdere P&C producten	-7.1	21.5	36.8	41.2	48.8
Beginstand	73.6	114.3	137.2	176.0	220.7
Af/bij: Totaal NJN 2019	19.2	-13.9	-2.4	-4.1	-6.8
Stand na Totaal (A+B)	92.8	100.4	134.8	171.9	213.8
Buffer weerstandvermogen	-30.0	-30.0	-30.0	-30.0	-30.0
Vrije ruimte cumulatief (incidenteel)	62.8	70.4	104.8	141.9	183.8

Dezelfde tabel is in het Statenvoorstel opgenomen en ook daarvoor is deze correctie van toepassing.

Daarnaast is in het financieel beeld onderstaande tabel opgenomen met bijstellingen van de geraamde mutaties in de programmareserves.

Reservenaam (bedragen x € 1.000)	Doel	Toevoeging	Onttrekking	Saldo mutaties
Algemene reserve				
Algemene reserve	5-1	19.156	3.088	19.156
Programmareserve 1				
Groene ambities	1-2	111	299	111
Groene ambities	1-3	-286	286	-286
Groene ambities	1-4	-7.059	6.354	-7.059
Groene ambities	1-5	-75	75	-75
Groene ambities	3-3	-44	44	-44
Luchtkwaliteit (NSL)	5-1	-1.479	1.479	-1.479
Beheerplannen Natura 2000 en PAS	1-4	500	-500	500
Vlietland	5-1	-106	106	-106
Milieuaspecten omgevingbeleid	5-1	-192	192	-192
Reserve Ontwikkelopgave natuur	1-4	4.974	-4.974	4.974
NatuurNetwerk Nederland	1-4	3.957	-3.957	3.957
Kosten/risico bestuursdwang OD's	5-1	-421	421	-421
IODS	1-4	1.545	-840	1.545
Zandmotor	1-1	75	-75	75
Programmareserve 2				

Reservenaam (bedragen x € 1.000)	Doel	Toevoeging	Onttrekking	Saldo mutaties
1%-regeling Kunst	1-4	13	-13	13
1%-regeling Kunst	5-1	-172	172	-172
Egalisatiereserve expl proj PZI	2-1	23	-23	23
Egalisatiereserve expl proj PZI	5-1	-17.500	17.500	-17.500
Bereikbaarheid	2-1	4.802	-2.142	4.802
Mobiliteit	2-2	0	4.000	0
Egalisatiereserve beheer & onderhoud	2-1	-2.930	0	-2.930
Voorm.Invest.budg.Sted.Vern.3 (ISV3)	1-3	-318	318	-318
Programmareserve 3				
Meerjarenplan Bodemsanering	1-1	400	-400	400
Meerjarenplan Bodemsanering	1-6	-163	163	-163
Meerjarenplan Bodemsanering	3-7	-454	454	-454
Bedrijventerreinen	3-5	2.935	-2.935	2.935
Mitigatie/Energie	5-1	-100	100	-100
Overcommitting OP-West	5-1	-5	5	-5
Interreg-cofinanciering EFRO	3-1	400	0	400
Regionale netwerken topsectoren	3-1	-30	0	-30
Versterking economie	3-1	4.502	-2.002	4.502
Versterking economie	3-5	917	-267	917
MIT MKB Innovatiestimulering topsect	3-1	3.120	-2.289	3.120
Opstellen integrale onderzoeksagenda	3-3	70	-70	70
Risicoreserve Regmed XB	3-1	50	-50	50
2019 DP Verduurzaming Industrie	3-2	2.200	0	2.200
Programmareserve 4				
Rest.rijksmonumenten & erfgoedlijnen	3-6	1.593	-1.755	1.593
Overzichten, middelen en overhead				
Egalisatiereserve afschrijvingslst.	5-1	-896	896	-896
Alertheidsbudget	3-3	44	-44	44
Alertheidsbudget	5-1	35	0	35
Frictiekosten algemeen	5-1	-126	126	-126
Jonge ambtenaren	Overhead	50	-50	50
Eindtotaal		32.809	13.689	19.120

In deze tabel zijn de eindtotalen correct maar is de berekening in de laatste kolom, op regelniveau, niet correct. De juiste tabel is:

Reservenaam (bedragen x € 1.000)	Doel	Toevoeging	Onttrekking	Saldo mutaties
Algemene reserve				
Algemene reserve	5-1	22,245	-3,088	19,156
Programmareserve 1				
Groene ambities	1-2	410	-299	111
Groene ambities	1-3	0	-286	-286
Groene ambities	1-4	-705	-6,354	-7,059
Groene ambities	1-5	0	-75	-75
Groene ambities	3-3	0	-44	-44
Luchtkwaliteit (NSL)	5-1	0	-1,479	-1,479
Beheerplannen Natura 2000 en PAS	1-4	0	500	500
Vlietland	5-1	0	-106	-106
Milieuaspecten omgevingbeleid	5-1	0	-192	-192
Reserve Ontwikkelopgave natuur	1-4	0	4,974	4,974
NatuurNetwerk Nederland	1-4	0	3,957	3,957
Kosten/risico bestuursdwang OD's	5-1	0	-421	-421
IODS	1-4	705	840	1,545
Zandmotor	1-1	0	75	75
Programmareserve 2				
1%-regeling Kunst	1-4	0	13	13
1%-regeling Kunst	5-1	0	-172	-172
Egalisatiereserve expl proj PZI	2-1	0	23	23
Egalisatiereserve expl proj PZI	5-1	0	-17,500	-17,500
Bereikbaarheid	2-1	2,660	2,142	4,802
Mobiliteit	2-2	4,000	-4,000	0
Egalisatiereserve beheer & onderhoud	2-1	-2,930	0	-2,930
Voorm.Invest.budg.Sted.Vern.3 (ISV3)	1-3	0	-318	-318
Programmareserve 3				
Meerjarenplan Bodemsanering	1-1	0	400	400
Meerjarenplan Bodemsanering	1-6	0	-163	-163
Meerjarenplan Bodemsanering	3-7	0	-454	-454



Bedrijventerreinen	3-5	0	2,935	2,935
Mitigatie/Energie	5-1	0	-100	-100
Overcommitting OP-West	5-1	0	-5	-5
Interreg-cofinanciering EFRO	3-1	400	0	400
Regionale netwerken topsectoren	3-1	-30	0	-30
Versterking economie	3-1	2,500	2,002	4,502
Versterking economie	3-5	650	267	917
MIT MKB Innovatiestimulering topsect	3-1	831	2,289	3,120
Opstellen integrale onderzoeksagenda	3-3	0	70	70
Risicoreserve Regmed XB	3-1	0	50	50
2019 DP Verduurzaming Industrie	3-2	2,200	0	2,200
Programmareserve 4				
Rest.rijksmonumenten & erfgoedlijnen	3-6	-162	1,755	1,593
Overzichten, middelen en overhead				
Egalisatiereserve afschrijvingslst.	5-1	0	-896	-896
Alertheidsbudget	3-3	0	44	44
Alertheidsbudget	5-1	35	0	35
Frictiekosten algemeen	5-1	0	-126	-126
Jonge ambtenaren	Overhead	0	50	50
Eindtotaal		32,809	-13,689	19,120

Met vriendelijke groet,



J. Balleu